

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
Науковий університет імені Етвеша Лоранда
(м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельціх (Польща)
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник тез доповідей
за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної
конференції 27-28 жовтня 2022 року

Україна, Мукачево
27-28 жовтня 2022 р.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол № 9 від 21 листопада 2022 р.)

Рецензенти:

Хомич Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Стахів Марія Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет ім. Івана Франка (м. Львів).

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 жовтня 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачєво: Вид-во МДУ, 2022. – 402 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку загальноосвітньої та вищої школи, освіти дорослих та професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія:

Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова), Гоблик В. В. – д.е.н., професор, Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., доцент; Горват М.В. – к.пед.н., доцент, Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент, Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

<i>ШЕВЧЕНКО К.В.</i> РОЗВИТОК УМІНЬ ТА НАВИЧОК УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ З КИТАЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ НА ПОЧАТКОВИХ ЕТАПАХ	383
<i>ШИПОВИЧ М.В.</i> ВИЗНАЧЕННЯ РОДУ ІМЕННИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	386
<i>ШКРІБА В.В., ГОРВАТ М.В.</i> ДОСЛІДНИЦЬКИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	388
<i>ШКУРКО А.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ	391
<i>ШУТІЙ М. В., ЛАЛАК Н. В.</i> ЗНАЧЕННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	393
<i>ЮШИН С.О.</i> ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА НА ЗАСАДАХ ВРАХУВАННЯ ПОПЕРЕДЖЕНЬ З АФОРИЗМУ ГІППОКРАТА.....	395
<i>ЯЦЕНКО І.В., ІВАНИЦЬКА О.С., ЯЦЕНКО П.І.</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ	398

- хологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» URL : <https://cutt.ly/kVjAUrB> (дата звернення: 18.09.2022).
3. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» URL : <https://cutt.ly/CVjSjEv> (дата звернення: 18.09.2022).
  4. Бригадир М. Особливості підготовки майбутніх психологів. *Vzdelávanie a spoločnosť*. Vydala : Prešovská univerzita v Prešove, 2018. P.147-153

»
ШУТІЙ М. В.,
ЛАЛАК Н. В.,

Мукачівський державний університет, Україна

ЗНАЧЕННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

В контексті сучасних воєнних подій в нашій державі особливого значення набуває проблема формування громадянської позиції підростаючого покоління засобами української народної педагогіки. Адже народна педагогіка завжди виступала і виступає як самобутнє культурно-історичне явище. Засвоєні і примножені не одним поколінням, відшліфовані тисячолітнім досвідом, народні традиції та обрядовість несуть у собі духовні та моральні цінності, що мають велике значення для піднесення бойового духу українського народу.

Вивченню традицій та звичаїв власного народу, через призму етнопедагогіки, приділяли увагу чимало науковців. Тільки народне виховання, зауважував К. Ушинський, є живим органом в історичному процесі розвитку, таке виховання набуває надзвичайної впливової сили на формування національного характеру, національної психології людини [1]. Г. Ващенко, І. Огієнко, М. Стельмахович у своїх працях наголошували на необхідності формування у підростаючого покоління поваги до звичаїв свого народу. Звичаї і обряди об'єднують минуле і сучасне, свідчать про наявність етнічної спільності людей. Науковці зазначають, що народ і виховання - це два взаємопов'язані поняття, які не можуть існувати одне без одного. Адже так повелося в історії людства, що кожен народ від покоління до покоління передає свій суспільний та соціальний

досвід, духовне багатство як спадок старшого покоління молодшому. Саме так створюється історія матеріальної і духовної культури нації, народу, формується його самосвідомість [3].

Для громадянського становлення особистості велике значення має залучення дітей до різноманітних сфер соціальних відносин, суспільної практики. Школа та позашкільне довкілля мають стати тим середовищем, де здобувачі освіти вперше відчують себе справжніми громадянами, де формуються їх суспільствознавчі уявлення і поняття. Під час проходження педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти міста Мукачєва, нами організовано і проведено виховні заходи, які розкривають сутність народних традицій та обрядів. Їх контент сприяє формуванню громадянської позиції молодших школярів. Наприклад, восени доцільно провести свято під назвою «Ой обжинки, господарю, обжинки». Майже все свято базується на обжинкових піснях та обрядах, пов'язаних з ними. Під час проведення цього свята, діти мають уявлення про традиції та обряди, якими українці користувалися в минулому, збираючи врожай.

Хоч і важко, проте варто, констатувати той факт, що з плином часу українські традиції починають забуватися, і це є чи не однією з головних проблем сьогодення. Адже без традиції народ перестає існувати як певна нація. До прикладу, у сільській місцевості Закарпаття з давніх-давен існувало чимало традицій, звичаїв, обрядів. Деякі з них збереглися і до тепер, як от: на день святого Юрія (6 травня) всі поливають водою, щоб цілий рік бути здоровими; на Андрія (13 грудня) хлопці знімають ворота на будинках, де живуть молоді дівчата. Помітно змінилися і забулися весільні традиції. Колись перед тим, як дівчина виходила заміж до неї приходила хресна мама разом з музиками, співаючи пісні цілу дорогу. Для нареченої плели віночок з розмарину і барвінку. На столі стояв перець (своєрідний каравай з отвором по центру), а біля нього ставили сплетений вінок. Жінки починали співати весільні пісні. Після чого, маленький хлопчик ставив на голову нареченої вінок, хресна брала в руки перець і разом з друзками та молоддю починали водити хоровод. На жаль, з цього обряду до сьогоднішнього дня збереглась традиція тільки плести вінок для нареченої.

Таким чином, завдяки етнічним символам в свідомості кожної дитини виникають образи рідного краю, батьківської хати, родинного вогнища. Науковці у своїх статтях, книгах визначають що справжня любов до Батьківщини повинна поєднуватися із знаннями мови, мистецтва, кращих традицій і звичаїв народу. Свята, фольклорно-календарні традиції, звичаї українців вказують на їхній ви-

сокий культурний рівень, ступінь талановитості, глибокий гуманістичний потенціал, у них відображена суть мистецького, історичного та духовного шляху народу. Використання в освітньому середовищі початкової школи українських традицій та звичаїв сприяє формуванню у дітей глибоких духовних почуттів, громадянської позиції.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Українське народознавство в навчальному закладі: Навч. посібник. Богуш А. М., Лисенко Н. В.. - К.: Вища шк., 2012. - 398 с.
2. Гушевата М. Формування національної самосвідомості молодших школярів / М. Гушевата // Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість. – К., 2015. – С.49-52.
3. Стельмахович М. Г. Етнопедагогічні основи вивчення народознавства/ М.Г. Стельмахович//Початкова школа. - 2000. - № 12. - С. 2-8.
4. Сухомлинська О. Програма національного виховання в умовах освітніх модернізаційних змін / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2010. - №4. – С. 4-12.

»

ЮШИН С.О.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КЕРІВНИКА НА ЗАСАДАХ ВРАХУВАННЯ ПОПЕРЕДЖЕНЬ З АФОРИЗМУ ГІППОКРАТА

Платон у своїй «Державі» наводить приклад того, що певна частина людей прагне здійснювати управлінські функції, стверджуючи, що цього навчатися не треба, а того, хто каже, що треба, готові роздерти на шматки; вони переконані, що ані навчитися, ані набути вправлінням мистецтва керманича неможливо [1, с. 182]. Але ж Курс для найвищого управлінського персоналу вказує: людина повинна вміти насамперед бути керівником [2, с. 56]. Саме ж «вміння, на думку Я.А. Коменського, це результат практичного втілення набутих знань: «якщо ти покажеш призначення будь-якої речі, то ти справді забезпечиш його справжнім знанням та вмінням діяти» [3, с. 270]. Недаремно ж компетентність (competence) у ст. 3.9.12 ДСТУ ISO 9000-2001 «Системи управління якістю» це доведена спроможність застосовувати знання та вміння. І в Законі України «Про вищу

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>